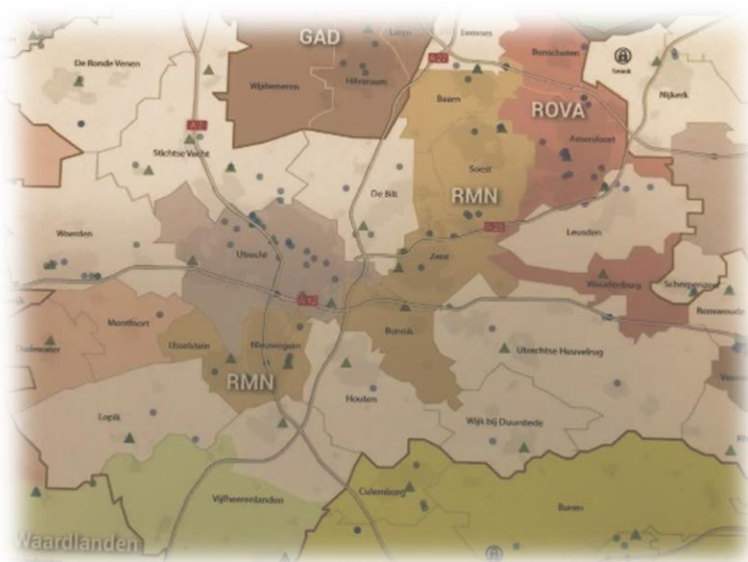

Regionale bestuurlijke visie op grondstoffeninzameling:

‘Meer grip op grondstoffen’

2021 - 2025

Auteur: V. de Bruyn met ambtelijke werkgroep
 Datum: 23 november 2020
 Versie: Vastgesteld door algemeen bestuur RMN 16 december 2020

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	4
2. Visie en strategie	5
3. Instrumenten	7
4. Ontwikkelen geharmoniseerd beleid	14
Bijlage 1: verwachte verschuiving in afval en grondstofstromen bronscheiding	18
Bijlage 2: verwachte financiële gevolgen bronscheiding	21
Bijlage 3: verwachte financiële gevolgen nascheiding	23
Bijlage 4: toelichting 4 ontwikkelingen	25
Bijlage 5: mogelijkheden hergebruik en preventie	26

Samenvatting

De zes RMN-gemeenten, Baarn, Bunnik, IJsselstein, Nieuwegein, Soest en Zeist zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de gemeentelijke zorgplicht om de huishoudelijke afvalstromen in te zamelen. De uitvoering hiervan ligt in handen van de gemeenschappelijke regeling Reinigingsbedrijf Midden Nederland (RMN). De gemeenten stellen elk hun eigen beleid vast en RMN voert dit vervolgens uit.

Doelstellingen

De zes RMN-gemeenten willen naar een afvalvrije samenleving in 2050. Elke gemeente heeft individueel doelstellingen vastgelegd hoe men restafval wil verminderen. Het gezamenlijke doel is om de restafvalstroom in 2025 te verminderen tot 100 kilo restafval per persoon. Hoewel de trend in het verminderen van restafval de goede kant op gaat, wordt dit doel met gemiddeld 180 kilo ‘fijn’ restafval per persoon in 2020 bij lange na niet gehaald.

Zonder de inzet van stevige beleidsinstrumenten staat vast dat de zes RMN-gemeenten hun doelen niet gaan halen.

Realiteit

Uit ervaringen die andere Nederlandse gemeenten intussen hebben opgedaan, blijkt dat de RMN-gemeenten de doelstellingen niet halen zonder ingrijpende aanvullende beleidskeuzes. Hiermee wordt bedoeld op twee bewezen effectieve beleidsmaatregelen: omgekeerd inzamelen en een vorm van gedifferentieerde tarieven (DIFTAR) waardoor inwoners met hun afvalscheidingsgedrag direct invloed hebben op de hoogte van hun afvalstoffenheffing. In Nederland is gebleken dat met name de combinatie van deze twee maatregelen zeer effectief is. Dit zorgt voor een snelle en forse afname van het restafval ten gunste van de hoeveelheid recyclebare grondstoffen. Met deze maatregelen komen de landelijke doelstellingen waaraan de gemeenten zich hebben geconformeerd sneller binnen bereik.

Verschillen en uitdagingen

Aan de invoer van deze twee beleidsmaatregelen zitten nog wel wat haken en ogen. Zo zijn er tussen de zes RMN-gemeenten verschillen, zoals de stedelijkheidsklasse (mate van verstedelijking), faseverschillen in de uitvoer van het huidige beleid van de zes gemeenten en de veranderende omgevingsfactoren.

Meer dan ooit vragen deze bovengenoemde ontwikkelingen om een *gemeenschappelijke* bestuurlijke visie. Verschillende soorten beleid is niet efficiënt voor de gemeenten, niet werkbaar voor RMN en vooral ook niet voor de inwoners van het RMN-gebied. Er valt veel te winnen bij een gemeenschappelijke aanpak om de ambitieuze landelijke doelstellingen te halen.

Tegelijkertijd kan de uitvoering van een gemeenschappelijke visie geen eenheidsworst worden; lokale accenten zijn mogelijk en nodig. Zo koos gemeente Nieuwegein er -als meest verstedelijkte gemeente- recent voor om haar restafval per 2021 te laten nascheiden op PMD. De gemeenten Baarn en Soest hebben vanaf 2018 ‘omgekeerd inzamelen’ ingevoerd met positieve resultaten tot gevolg.

Maar er blijven veel grote en kleinere keuzes over om gezamenlijk te maken. Redenen om hierover goed na te denken zijn er genoeg: de kosten voor het verwerken van restafval stijgen al jaren fors, opbrengsten voor grondstoffen liggen lager, en de roep om ‘meer grip op grondstoffen’ is sterker dan ooit.

Stappen zetten

Deze visie tracht inzicht te geven in welke stappen nodig zijn om de doelstellingen richting een afvalvrije samenleving te behalen. De meest effectieve maatregelen hiervoor zijn omgekeerd inzamelen en DIFTAR. Als de zes RMN-gemeenten er op enig moment voor kiezen om, buiten omgekeerd inzamelen, meerdere maatregelen in te voeren, komen de doelstellingen meer binnen handbereik te liggen. De vraag is opportuun of de tijd daar nu rijp voor is of dat eerst de implementatie van het omgekeerd inzamelen in meerdere gemeenten afgerond moet zijn. Al met al is de basis op orde binnen alle gemeenten een vereiste. Een logisch beslistmoment voor de RMN-gemeenten om een keuze te maken voor DIFTAR zou daarna kunnen volgen.

1. Inleiding

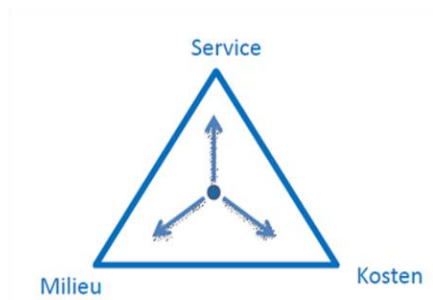
Binnen de zes RMN-gemeenten zorgen een aantal ontwikkelingen dat een gemeenschappelijke visie op grondstoffen nodig is. De belangrijkste staan op een rij:

1. **Landelijke doelstellingen.** Deze zijn opgesteld in het kader van het VANG-programma en het overkoepelende programma Nederland Circulair in 2050. Hierin is omschreven hoeveel kilo's restafval per persoon per jaar er maximaal vrij mag komen.
 - a. 100 kilo restafval in 2020;
 - b. 30 kilo restafval in 2025;
 - c. Afvalvrij (0 kilo restafval) in 2050.Het draagvlak bij gemeenten om meer te doen op het gebied van verduurzaming is gegroeid. De inzet van de zes RMN-gemeenten is er dan ook nadrukkelijk op gericht om de ambitieuze landelijke doelstellingen te behalen. Helaas ontbreekt het aan concrete plannen om dit te bereiken. De 6 RMN-gemeenten zoeken expliciet aansluiting bij de bovengenoemde ambitieuze landelijke doelstellingen.
2. **Sterk stijgende kosten** maken het doorgaans al gevoelige dossier 'afval' nog meer tot 'heet hangijzer'. Door (grotendeels autonome) ontwikkelingen is afvalscheiding een bittere noodzaak om de kosten beheersbaar te houden. Denk aan de dalende opbrengsten van grondstoffen zoals oud papier en karton, PMD (plastic, blikken drankkartons en textiel). Verder aan de sterk stijgende kosten voor de verwerking van restafval per '21. Voeg daar nog de verbrandingsbelasting op restafval aan toe, en het is duidelijk dat restafval niet alleen de slechtste maar ook duurste afvalstroom is en recycling -ondanks de gedaalde grondstofprijzen- veel goedkoper is.
3. **Aanbevelingen gezamenlijk onderzoek verschillende lokale rekenkamercommissies.** Deze bieden RMN handvatten om (nog) efficiënter en toekomstbestendiger te opereren. Enkele voorbeelden zijn:
 - a. Ontwikkel een gezamenlijke visie op de rol van RMN
 - b. Zorgen voor eenduidige aansturing van RMN
 - c. Een regionale visie op grondstoffenmanagement ontwikkelen
 - d. Afspraken en verwachtingen concreter vastleggen in DVO (dienstverleningsovereenkomst, (DVO), met heldere KPI's (Kritische Prestatie Indicatoren)
 - e. RMN gaat meer meedenken als 'sparring partner' voor gemeenten, waarbij periodieke RMN-rapportages over vooraf vastgestelde KPI's behulpzaam zijn.
4. **Regionaal afvalplan 2014-2018 loopt af:** gemeenten staan voor de opgave om nieuwe uitvoeringsplannen te maken en vast te stellen. Een gezamenlijke visie is daar behulpzaam bij. De visie en de doelstellingen vormen het raamwerk. In de lopende periode moeten de 'bouwstenen' door de beleidsmakers worden vertaald in concrete plannen met als doel een natuurlijk, gemeenschappelijk beslismoment in 2022 (of '23) te creëren voor een aantal RMN-gemeenten die een keuze voor DIFTAR wensen te maken. Het grotendeels verminderen van de 'fase-verschillen' tussen de verschillende gemeenten is dan hard nodig.

2. Visie en strategie

Het bestuur van RMN heeft de opdracht om een gezamenlijke visie te ontwikkelen als volgt geformuleerd:

1. Gezamenlijke doelstellingen en strategische doelen als uitgangspunt.
2. Concreet gezamenlijk uitwerken van de bouwstenen die in RMN-verband kunnen worden uitgevoerd.
3. Inzichtelijk maken wat het betekent als je alleen, beperkt samen of met alle deelnemers wilt samenwerken.
4. Uitrekenen wat dit betekent voor kosten, milieu en service.

De gezamenlijke visie van de zes RMN-gemeenten luidt:

Een afvalvrije samenleving in 2050, 0 kilo restafval

Deze visie is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Overeenkomend met de geformuleerde landelijke ambities zoals vermeld in de inleiding.
2. Gericht op huishoudelijke afval- en grondstoffenstromen.
3. Uitgaand van de gemeenschappelijke mogelijkheden.
4. Overstijgend aan bestuursperiodes en toekomstbestendig.
5. Vastgesteld door elke afzonderlijke gemeente.

2.1 Hoe kan dit bereikt worden?

Om een afvalvrije samenleving te bereiken, zetten de zes RMN-gemeenten in op:

- Beleidsinstrumenten om afvalscheiding verder te faciliteren en inwoners te stimuleren minder restafval en meer recyclebare stromen te produceren. Dit willen de gemeenten bereiken door het produceren van restafval te ontmoedigen en afvalscheiding makkelijk te maken.
- Kostenbeheersing door de verbeterde afvalscheiding doordat er minder duur restafval ontstaat.

Hiervoor is het noodzakelijk dat de zes RMN-gemeenten niet alleen de aanbevelingen van de verschillende rekenkamers overnemen, maar ook werk maken van onderstaande zaken:

- Zorgen voor meer eenduidigheid in het beleid zodat de uitvoering van het takenpakket efficiënter wordt.
- Eenduidig optreden als gezamenlijke opdrachtgever van RMN, zodat deze blijvend effectief en efficiënt kan opereren.

2.2 Strategie

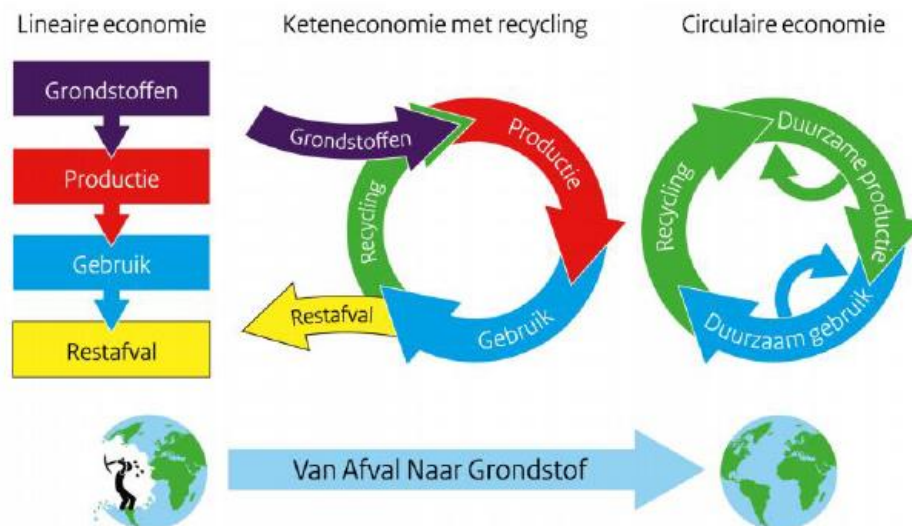
Om de gestelde doelen te behalen stellen we een strategie voor die bestaat uit de volgende punten:

1. Inzetten op de inzameling van grondstoffen en het ontmoedigen van restafval door **het principe van motiveren en ontmoedigen consequent toe te passen**.
2. Niet alleen inzetten op recycling maar ook op producthergebruik door middel van kringloop en reparatie.
3. Preventie van afval vooropstellen en eenmalig bruikbare producten en verpakkingen ontmoedigen.
4. Waar mogelijk samenwerken met andere gemeenten, verbonden partijen en andere partners om kennis op te doen en de gestelde doelen te behalen.

Om dit te bereiken zijn de volgende acties nodig:

1. **De huidige stand van zaken** op beleidsgebied in de verschillende gemeenten beschrijven en waar mogelijk kiezen voor een uniforme aanpak.
2. Obstakels voor omgekeerd inzamelen en DIFTAR **systematisch in kaart brengen en planmatig aanpakken**. Sommige gemeenten zijn er bijvoorbeeld nog niet klaar voor om voor nieuwe grote beleidskeuzes te kiezen. Zo wordt er soms nog gewerkt met niet afsluitbare restafvalbakken waarbij de

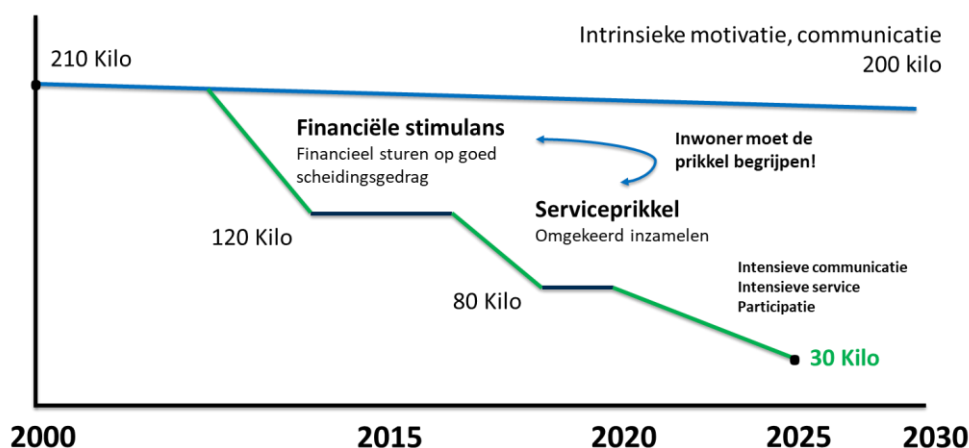
inwoners van die wijken soms maar weinig voorzieningen hebben om hun afval te scheiden. Het kan voorkomen dat als een gemeente voor DIFTAR kiest, nadat eerder al het omgekeerd inzamelen was ingevoerd, het afvaltoerisme naar de naastgelegen gemeente waar de containers niet zijn afgesloten, verplaatst.

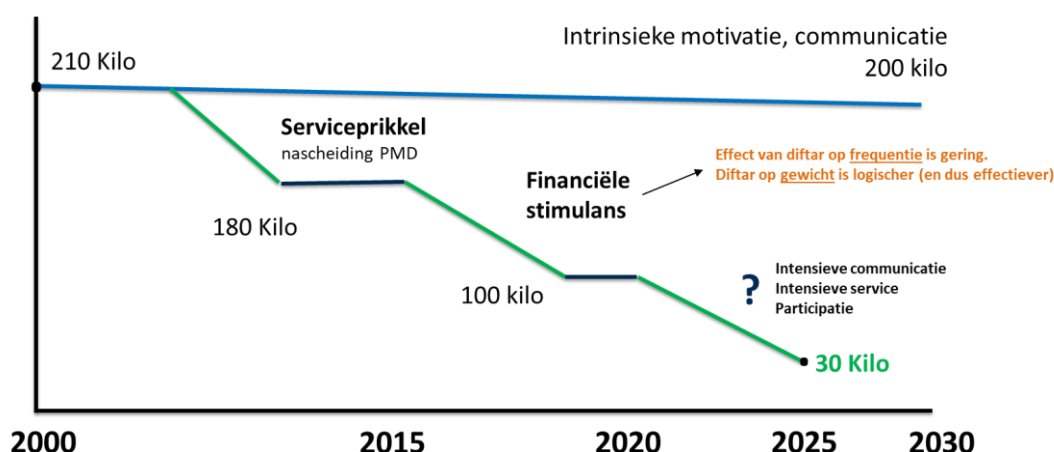
3. Instrumenten

Om afvalvrij te worden, zal elke gemeente extra inspanningen moeten leveren. Onderstaand overzicht geeft een beeld van instrumenten die koploper-gemeenten hebben ingezet om afvalvrij te worden en welke resultaten zij hiermee gemiddeld behaalden. Het overzicht is gebaseerd op de landelijke benchmark afvalinzameling en de ervaringen die in het kader van VANG zijn opgedaan bij een groot aantal gemeenten.

Inzet instrumentarium koplopers bij bronscheiding PMD¹

Inzet instrumentarium koplopers bij nascheiding PMD²

Toelichting figuren:

1. De hierboven weergegeven resultaten zijn op basis van de best presterende gemeenten in Nederland. Dit betekent niet dat elke gemeente gegarandeerd hetzelfde resultaat bereikt bij toepassing van het betreffende instrument.
2. De koplopers ondersteunen het toegepaste instrumentarium steeds met uitgebreide communicatie en bij het ingezette instrumentarium passend flankerend beleid. Alleen Heerenveen en Ooststellingwerf behaalden vooralsnog het resultaat van 100 kilo restafval bij nascheiding van PMD. Dit zijn de enige gemeenten die DIFTAR *op gewicht* hebben ingevoerd in combinatie met de nascheiding van PMD.

¹ Bron: presentatie NVRD over landelijke ervaringen met de inzet van instrumentarium afvalscheiding (juli 2020).

² Idem.

4.1 Huidige stand van zaken van invoering instrumenten bij RMN gemeenten

Soest heeft vanaf 2018 omgekeerd inzamelen ingevoerd (met een vierde minicontainer aan huis voor grotere percelen) bij laagbouw. De minicontainer restafval wordt eens per vier weken geleegd. In vergelijking tot 2017 is er op dit moment een vermindering bereikt van 25 kilo restafval per inwoner. *Baarn* heeft omgekeerd inzamelen met frequentieverlaging voor het inzamelen van restafval bij laagbouw (ook met een vierde minicontainer voor grote percelen) vanaf 2018 ingevoerd en dit jaar afgerond. Kleinere percelen maken sinds een paar maanden gebruik van verzamelcontainers voor restafval op afstand en een minicontainer aan huis voor PMD. Uit de eerste inzamelresultaten blijkt dat er in 2020 per inwoner 23 kilo minder restafval wordt ingezameld dan in 2018. In *IJsselstein* en *Zeist* wordt omgekeerd inzamelen in 2020 en 2021 ingevoerd. *Bunnik* heeft nog geen instrumenten toegepast. *Nieuwegein* gaat per 2021 over op nascheiding van PMD. Daarnaast heeft Nieuwegein nog plannen om de inzamelstructuur planmatig per wijk te verbeteren om afvalscheiding zo gemakkelijker te maken.

Stedelijkheidsklasse 1; zeer verstedelijkt [>2.500 inwoners per km ²]
Stedelijkheidsklasse 2; sterk stedelijk [>1.500 inwoners per km ²]
Stedelijkheidsklasse 3; matig verstedelijkt [>1.000 inwoners per km ²]
Stedelijkheidsklasse 4; weinig verstedelijkt [>500 inwoners per km ²]
Stedelijkheidsklasse 5; niet stedelijk verstedelijkt [<500 inwoners per km ²]

Overzicht per gemeente

Onderstaand schema geeft inzicht in de huidige stand van zaken, de mate van verstedelijking van elke van de gemeenten en de verschillen die er nog zijn om over te gaan tot DIFTAR en/of omgekeerd inzamelen. Het is het opmerken waard dat invoering van omgekeerd inzamelen en DIFTAR per gemeente op elkaar afgestemd worden. Dit om ervoor te zorgen dat de uitvoering door RMN behapbaar blijft, maar ook aan verwachtingen wordt voldaan. In de praktijk kan dit betekenen dat er een volgorde wordt aangebracht in de invoering van nieuwe systemen en maatregelen. Dit wordt tussen de gemeenten en RMN afgestemd.

RMN gemeente (met stedelijkheids-klasse)	Huidige doelstelling	Omgekeerd inzamelen i.c.m. DIFTAR?	Fase besluitvorming & uitvoer?	Toekomstig Natuurlijk Keuzemoment:
Baarn (Sthkl. 4)	In 2020 75% van het huishoudelijk afval gescheiden inzamelen. Voor 2025 streven naar minder dan 100 kilogram restafval per inwoner per jaar.	Omgekeerd inzamelen aan het invoeren in combinatie met service-prikkel	Evaluatie in 2020 en 2021	Keuze voor DIFTAR in 2022/'23?
Bunnik (Sthkl. 4)	Wacht de regionale visievorming af	Relatief makkelijk in te voeren; kan snel klaar zijn.	'21 of '22 besluiten over vervolg?	Keuze voor DIFTAR in 2022/'23?
IJsselstein (Sthkl. 2)	In 2025 een scheidingspercentage van 70% . Komende jaren wordt toegewerkt naar een recyclingpercentage van 75%.	Omgekeerd inzamelen invoeren (besluit 2019) hoge service op grondstoffen, lagere service voor restafval	Uitvoering omgekeerd inzamelen in 2020/21	Keuze voor DIFTAR in 2022/'23?
Nieuwegein (Sthkl. 1)	75% bronscheiding in 2020. Maximaal 121 kg restafval in 2020	Nascheiden van PMD per '21; dus geen omgekeerd inzamelen; modernisering inzamelstructuur dringend nodig.	Eerst 'basis op orde' maken met flankerend beleid, achterstanden wegwerken.	Planmatige aanpak van wijken om afvalscheiding te verbeteren, gereed 2022/'23 en dan klaar voor vervolgbesluit.
Soest (Sthkl. 3)	135 kg per inwoner per jaar in 2020	Omgekeerd inzamelen reeds ingevoerd, hoge service op grondstoffen, lage op restafval	Startnotitie grondstoffen vastgelegd met scenario's	Keuze voor DIFTAR in 2022/'23?
Zeist (Sthkl. 3)	75% afvalscheiding in 2020. Van 250 kilo naar 100 kilo restafval per inwoner per jaar in 2020	Omgekeerd inzamelen invoeren (besluit 2019). inclusief lagere service voor restafval	Lopende beleid uitvoeren.	Keuze voor DIFTAR in 2022/'23?

3.2 Omgekeerd inzamelen

Er zijn verschillende manieren om de hoeveelheid restafval verder terug te dringen en het rendement van de koplopers (gemiddeld 50 kilo afname door omgekeerd inzamelen) te behalen. Dit kan bijvoorbeeld door binnen het systeem van omgekeerd inzamelen (aanvullende) prikkels in te bouwen.

Voor het inzamelen van restafval is gekozen voor een vierde minicontainer aan huis bij grotere percelen bij laagbouw. Voor hoogbouw worden voorzieningen voor grondstoffen nabij geplaatst en restafval op afstand. De koplopers behaalden de resultaten voor de vermindering van restafval door alle huishoudens aan te sluiten op een verzamelcontainer voor restafval op afstand. Onderstaande tabel laat zien wat het verwachte effect is op de hoeveelheid restafval in de RMN-gemeenten bij de volledige invoering van omgekeerd, bron gescheiden, inzamelen met de mincontainer en hoogbouw uitrusting.

Gemeente	huidig standaard gemiddeld	scenario 1 omgekeerd inzamelen gemiddeld	Verwacht Resultaat
Baarn	168	-26	142
Bunnik	198	-55	143
Ijsselstein	229	-58	171
Nieuwegein	238	-13	225
Soest	170	-27	143
Zeist	214	-45	169

(bron NVRD, scenarioberekening)

Zowel de financiële als de milieueffecten lijken in Baarn en Soest aanzienlijk lager. Dat heeft als oorzaak dat in deze gemeenten de invoering omgekeerd inzamelen bij de laagbouw al is uitgevoerd. Voor deze gemeenten is scenario 1 alleen nog invoeren van bronscheiding bij hoogbouw. De resultaten voor Nieuwegein zijn ook lager omdat hier scenario 1 alleen bronscheiding GFT bij hoogbouw betekent. Voor de effecten op de grondstofstromen, zie bijlage 1.

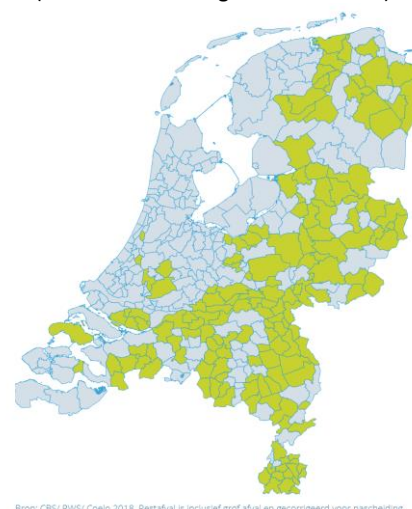
Bron: CBS/RWS/Coelo 2018. Restafval is inclusief grof afval en gecorrigeerd voor nascheiding.

Afbeelding: Gemeenten die eerder kozen voor omgekeerd inzamelen (2018)

3.3 Differentiatie van het tarief

Een ander effectief instrument is het zogenaamde Differentiatie van het Tarief (DIFTAR). Bij de toepassing van DIFTAR registreert de gemeente per huishouden hoeveel 'duur ongewenst restafval' inwoners aanbieden. Hoe meer restafval een inwoner aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing. Het idee hierachter is dat de productie van (ongewenst) restafval eerlijk wordt afgerekend, in plaats van de kosten van duur restafval over alle inwoners te verdelen. Huishoudens die hun afval goed scheiden, betalen bij dit systeem een lagere heffing dan huishoudens die dit niet doen. De heffing bestaat uit een vast (basis) deel dat iedereen betaalt, en een variabel deel. De hoogte van het variabele wordt bepaald door de hoeveelheid restafval die inwoners in de restafvalcontainer of ondergrondse container gooien. Dit stimuleert bewoners om zo min mogelijk restafval weg te gooien, en recyclebare grondstoffen zo veel mogelijk gescheiden aan te bieden. Bij het invoeren van deze financiële prikkel is het uiteraard van belang om aanvullend beleid te ontwikkelen voor bepaalde doelgroepen, zodat deze niet worden benadeeld door dit systeem. Denk daarbij aan minima en bewoners met een medische indicatie. Om de invoering van DIFTAR te laten slagen moeten de faciliteiten voor afvalscheiding wel op orde zijn. Ook is het van belang om voldoende maatwerk op wijk- en straatniveau te kunnen leveren.

(Overzicht DIFTAR-gemeenten 2018)

Bron: CBS/ RWS/ Coelo 2018: Restafval is inclusief grof afval en gecorrigeerd voor nascheiding.

Onderstaande tabel laat het verwachte effect op de hoeveelheid restafval in de RMN gemeenten bij volledige invoering van DIFTAR vermeld (bron NVRD, scenarioberekening). Uitgangspunt is de veel toegepaste methode 'tarief op basis van volume/ frequentie'. DIFTAR is ook toepasbaar in gemeenten die PMD scheiden. Het variabele tarief wordt dan gecorrigeerd voor de hoeveelheid PMD die in de restafvalcontainer hoort. Hoewel DIFTAR op gewicht voor nascheidende gemeenten beter is, is de methode volume/frequentie aan te raden in regionaal verband.

Gemeente	Na Scenario 1 bereikt standaard	Scenario 2 Diftar	Verwacht Resultaat
Baarn	142	-63	79
Bunnik	143	-98	45
Ijsselstein	171	-107	64
Nieuwegein	225	-80	145
Soest	143	-66	77
Zeist	169	-92	77

3.4 Nascheiding

Gemeente Nieuwegein heeft, als enige RMN gemeente, haar beleid voor PMD geënt op nascheiding. Inwoners van deze gemeente hoeven PMD niet apart in te zamelen, maar doen dit bij het restafval. PMD wordt vervolgens machinaal achteraf uit het restafval gescheiden. Nascheiding is een methode die vaak in wordt gezet bij (veel) hoogbouw. Voor deze inwoners is het moeilijker om afval te scheiden en kan nascheiding goede resultaten bieden. De resultaten tonen aan dat er gemiddeld 11 kilo PMD nagescheiden wordt. In de tabel hieronder zijn de resultaten van nascheiding weergegeven en afgezet tegen bronscheiding.

Gemeente	PMD in kilo per inwoner			Gemeente	Vergoeding		
	Aanwezig	Bron	Na		Bron	Na	Verschil
Baarn	41	35	11	Baarn	€ 189.605	€ 36.898	€ -152.707
Bunnik	31	21	11	Bunnik	€ 70.224	€ 23.420	€ -46.804
IJsselstein	35	22	11	IJsselstein	€ 164.588	€ 58.551	€ -106.037
Nieuwegein	30	12	11	Nieuwegein	€ 162.393	€ 119.131	€ -43.262
Soest	37	33	11	Soest	€ 332.906	€ 74.336	€ -258.569
Zeist	31	23	11	Zeist	€ 329.175	€ 109.915	€ -219.260
Totaal	34	23	11	Totaal	€ 1.248.890	€ 422.251	€ -826.639

Toelichting: In deze tabel is een vergelijking gemaakt tussen PMD dat brongescheiden en nagescheiden wordt ingezameld. Bronscheiding levert zowel in kilo's als in opbrengsten het meeste aan PMD op. In bijlage 3 is een en ander verder uitgewerkt, inclusief logistieke gevolgen.

Op dit moment is er niet voldoende capaciteit aan nascheiding op de markt. Ondanks de ontwikkelingen op dit gebied, zal er (pas) over 8 tot 10 jaar meer ruimte zijn om na te kunnen scheiden voor meerdere gemeenten in Nederland. Voor gemeenten die inzetten op bronscheiding kan dit een extra mogelijkheid bieden. Na de invoering van omgekeerd inzamelen, diftar en uitgebreid flankerend beleid blijft er alleen nog 'echt' restafval over. Dit 'echte' restafval is dan nog maar zo weinig dat dit bij het PMD aangeboden kan worden. Er wordt voorspeld dat de technieken van nascheiding dan dusdanig zijn ontwikkeld dat de nascheidingsinstallaties het restafval uit het PMD kunnen halen. Restafval kan dan dus meeliften in de inzamelronde van het PMD. Dit is wel afhankelijk van de ontwikkelingen in de markt en techniek. Om een goede kwaliteit te waarborgen zal papier en karton en gft wel blijvend brongescheiden ingezameld moeten worden.

3.5 Flankerend beleid binnen RMN verband

Voor de effectiviteit van DIFTAR en omgekeerd inzamelen is een goed flankerend beleid onmisbaar. Dit betekent dat maatregelen nodig zijn om optimale resultaten te behalen met omgekeerd inzamelen en DIFTAR. In regionaal verband wordt gedacht aan de volgende maatregelen:

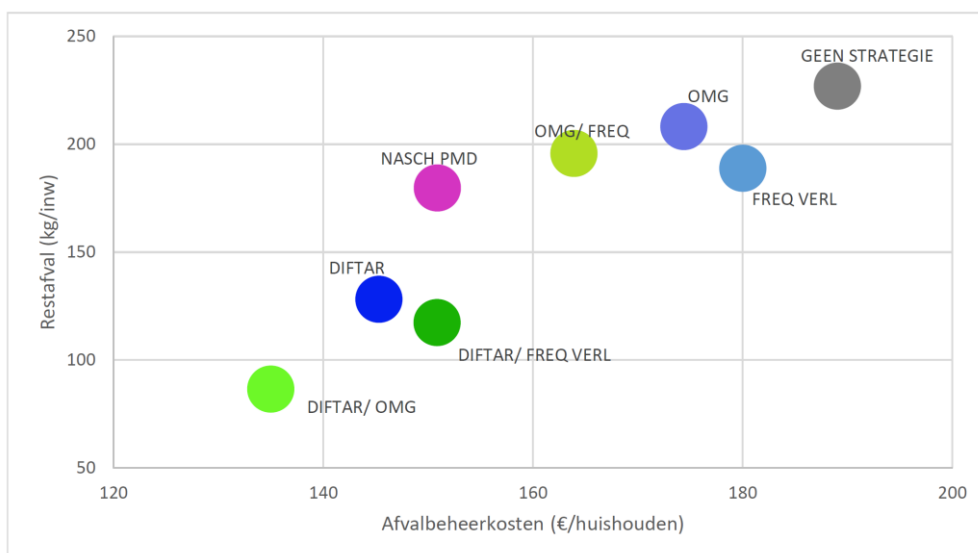
- Optimaliseren van voorzieningen in de openbare ruimte voor textiel, glas.
- Eenduidige, heldere communicatie op wijkniveau (toegespitst op geconstateerde aandachtsgebieden).
- Recyclingcoaches inzetten om inwoners te ondersteunen bij afvalscheiding.
- Inzamelmiddelen bij inwoners thuis beschikbaar stellen. Denk bijvoorbeeld aan het verstrekken van GFT-bakjes voor in de keuken.

3.6 Service

De meeste inwoners vinden het belangrijk om afval te scheiden, maar denken wel verschillend over de manier waarop. De een vindt het geen probleem om afval weg te brengen naar een ondergrondse container, of vindt het zelfs erg handig om geen restafvalcontainer meer aan huis te hebben staan. De ander ervaart dit juist als een enorme drempel om mee te doen. Inwoners beoordelen aanvullende maatregelen om hen te stimuleren om afval te scheiden vaak positief. Dat geldt bijvoorbeeld voor de inzet van inzet van o.a. recyclingcoaches. Juist de persoonlijke aandacht die zij geven stimuleert inwoners om (nog beter) afval te scheiden.

3.7 Effect op de afvalstoffenheffing

Zowel de invoering van omgekeerd inzamelen als DIFTAR brengen *eenmalige* invoeringskosten en *structurele* kosten met zich mee. Dergelijke instrumenten hebben met name invloed op de directe kosten van het afvalbeheer zoals inzamelkosten en verwerkingskosten. De uitwerking van deze instrumenten op de heffing is afhankelijk van veel factoren, zoals de wijze van invoering en het flankerend beleid. Ook de mate van samenwerking, de kostenverdeling en kostendekkendheid is van invloed. Gemeenten die deze instrumenten succesvol hebben ingevoerd, blijken gemiddeld een lagere afvalstoffenheffing in rekening te brengen dan gemeenten met nog veel restafval. Toch is het lastig om de afvalstoffenheffing van deze succesvolle gemeenten als richtpunt te nemen voor de eigen kostenprognose.

Figuur 4: Resultaten per inzamelstrategie (koplopers) (bron: Benchmark afvalinzameling NVRD/RWS, 2017)

omg:	Omgekeerd Inzamelen
nasch pmd:	Nascheiding plastic, metalen en drankenkartons
freq verl:	Frequentie verlaging
freq:	Frequentie

Bovenstaande afbeelding uit de landelijke benchmark afvalinzameling laat zien dat gemeenten met weinig restafval over het algemeen lagere kosten hebben (bolletjes links onder) dan gemeenten met veel restafval (rechtsboven). Deze afbeelding laat verder zien dat een combinatie van DIFTAR en omgekeerd inzamelen (lichtgroene bolletje links onderin) de beste resultaten geeft op zowel milieu als kosten.

Kosten bij toepassing instrumenten

Hieronder is een tabel opgenomen waarin een algemene kostenberekening is gemaakt voor de RMN-gemeenten.

Gemeente	Financiële gevolgen per huishouden per jaar		
	Scenario 1	Diftar in RMN verband	Saldo
Baarn	€ 44	€ -14	€ 30
Bunnik	€ 0	€ -34	€ -33
Ijsselstein	€ 36	€ -38	€ -2
Nieuwegein	€ 9	€ -14	€ -5
Soest	€ 24	€ -15	€ 8
Zeist	€ 17	€ -28	€ -11

(scenario 1: omgekeerd inzamelen)

1. Let op: deze kostenberekening is van algemene aard en gebaseerd op landelijke NVRD tabellen. Het geeft een indicatie wat de kosten zouden kunnen zijn bij toepassing binnen de gemeenten. De daadwerkelijke kosten kunnen hier in de praktijk van afwijken.
2. Voor de gemeenten Baarn en Soest is er een kostenstijging zichtbaar, omdat de voordelen van het invoeren van omgekeerd inzamelen bij de laagbouw al in de bestaande begrotingen zijn verwerkt. Voor Soest zijn ook de kosten voor bronscheiding GFT bij hoogbouw al in de bestaande begrotingen verwerkt.
3. De daadwerkelijke kosten voor de RMN-gemeenten kunnen pas berekend worden wanneer gemeenten keuzes hebben gemaakt over welk instrumentarium ze wanneer en in welke vorm willen toepassen.

4. Als gemeenten gezamenlijk optrekken bij de keuze voor instrumentarium, is er naar verwachting schaalvoordeel binnen de bedrijfsvoering te behalen. Bovendien zal een forse vermindering van het restafval in ieder geval leiden tot lagere kosten. Doen de gemeenten niets, dan zullen de kosten (door autonome effecten) alleen maar verder oplopen.

Schaalvoordeel bij afstemming beleidsinstrumenten

Wanneer meerdere gemeenten tegelijk één instrument invoeren, geeft dat een kostenbesparing. Dit komt doordat de volgende effecten optreden:

5. De organisatie kan haar bezetting optimaal inplannen. Het toepassen van een instrument kan leiden tot een andere inzet van personeel en materieel. Investerings in materieel zoals projectleiding en aanpassingen van software worden (lang) van te voren ingekocht en gepland. Daardoor hoeft de organisatie minder ad hoc te opereren. Ook externe inhuur is beter te reguleren.
6. De besluitvorming over nieuw beleid voor de inzet van instrumenten kan veel tijd in beslag nemen. Als de gemeenten echter gezamenlijk overeenstemming hebben over de instrumenten die ze willen inzetten, dan kan RMN effectiever en sneller inkopen.
7. Er is minder versnippering in de taken die RMN uitvoert. Wanneer de ene gemeente volop flankerend beleid en DIFTAR voert en de andere gemeente niet, dan zijn de kosten in verhouding hoger dan wanneer er gezamenlijk wordt opgetrokken. Opstartkosten, aanschaf middelen, inzet software, materieel ed. worden volledig benut door alle gemeenten, in plaats van 1 of 2.

Het daadwerkelijke schaalvoordeel is nog niet te benoemen. Maar wanneer alle RMN-gemeenten zich optimaal gaan inzetten om binnen 5 jaar overeenstemming te bereiken over het toe te passen instrumentarium, dan verwacht RMN de nieuwe middelen optimaal toe te kunnen passen.

3.8 Verdere stappen naar afvalvrij

Verdere stappen naar afvalvrij vragen om meer dan alleen de succesvolle invoering van de instrumenten met flankerend beleid. Enkele gemeenten in Nederland laten zien dat dit alleen mogelijk is door de inzet van zeer intensieve serviceconcepten waarbij burgers actief worden betrokken bij afval scheiden en gemeenten hierover helder en toegankelijk communiceren. Deze concepten zijn echter nog vrij nieuw en resultaten laten (deels) nog op zich wachten. De verkenning van de mogelijkheden van de inzet van dit soort concepten kan het beste na 2025 plaatsvinden. Dan is er meer landelijke ervaring beschikbaar en hebben de RMN-gemeenten naar verwachting de 100 kilo restafval bereikt.

Meerdere knoppen: preventie en hergebruik

Naast de inzet van omgekeerd inzamelen en DIFTAR zijn er meer mogelijkheden om afvalvrij te worden. Denk aan beleid om te voorkomen dat er afval ontstaat en aan hergebruik van producten (door middel van kringloop en reparatie) of de invoer van de Ja-Ja-sticker tegen ongeadresseerd reclamedrukwerk. Ook hierbij geldt dat samenwerking tussen gemeenten essentieel is. Hoe beter de samenwerking en afstemming, hoe groter het schaalvoordeel.

4. Ontwikkelen geharmoniseerd beleid

Het vorige hoofdstuk ging over welke resultaten behaald kunnen worden met de inzet van verschillende instrumenten. In deze paragraaf is nader ingegaan op een stappenplan voor RMN-gemeenten voor het ontwikkelen van een gezamenlijke visie en uitvoeringsplan. Dit zijn de stappen die moeten worden gezet:

1. Gezamenlijk door ontwikkelen: van visie naar uitvoeringsplan
De 'stip op de horizon' is gezamenlijk geformuleerd en dient steeds als uitgangspunt voor het op te stellen beleid. De snelheid waarmee de gemeenten naar het einddoel' toewerken, kan per gemeente verschillen, bijvoorbeeld door de politieke realiteit. Desondanks blijft het **uitgangspunt dat gemeenten waar mogelijk steeds blijven inzetten op afstemming en synchronisatie.**
2. Gezamenlijk inventariseren van mogelijke beleidsinstrumenten
Door de kennis, ervaringen en netwerken van de zes gemeenten te bundelen, kunnen alle mogelijk denkbare beleidsingrepen worden toegepast. Gemeenten kunnen de effecten van verschillende beleidsingrepen inclusief de voor- en nadelen gezamenlijk inventariseren en evalueren, alvorens zij voor bepaalde ingrepen kiezen. In onderstaande tabel een overzicht van relevante bouwstenen.

Trede op ladder van Lansink	Bouwstenen	Beoogd effect
Preventie	• Leasen / lenen producten stimuleren • Afvalarme producten stimuleren • Campagne tegen voedselverspilling • Ja-ja sticker tegen ongeadresseerd reclamedrukwerk • Duurzame inkoop • 2e mini-container voor restafval duurder maken • Scholen afvalvrij project starten voor educatie • Gebruik wasbare luiers stimuleren bij jonge ouders met cheques •	Preventie van ontstaan van afval
Hergebruik	• Kringloop op recyclestation • Grofvuil inzamelen aan huis door kringloop • Repaircafé's en kringloopwinkels • Communicatiecampagne bewustwording • Regionale samenwerking • Duurzame inkoop	Meer hergebruik
Recycling	• Basis op orde; voldoende inzamelmiddelen om afval te scheiden • Luierezameling • Recyclestation gratis maken voor alle afvalstromen; maximaal gebruik van recyclestations stimuleren • Ruimere openingstijden recyclestations • Omgekeerd inzamelen • DIFTAR per kilo of per lediging • Nascheiding PMD voor zeer verstedelijkte gebieden • Kwaliteitsverbetering door regionale communicatiecampagne • Verstrekken van inzamelmiddelen voor bijv. GFT inzameling in de keuken • Toegangscontrole op recyclingsstations (pasjessysteem)	Meer recycling
Verbranden	GFT verwerken middels compostering middels voorvergisting Stadsverwarming warmte van AVI ingezet in R'dam; warmte rotonde Stadsverwarming warmte van AVI ingezet in R'dam; warmte rotonde	Energetische waarde benutten reductie fossiel
Storten	Zo veel mogelijk beperken(asbesthoudend)	berging

In dit document staan stap 1 en 2 van het stappenplan centraal. In de volgende stap (3) stellen de diverse bestuurlijke gremia zoals college en gemeenteraden de regionale visie vast.

3. Gezamenlijk vaststellen van de regionale grondstoffenvisie en mogelijke beleidsinstrumenten
Elke gemeente werkt vanuit deze visie als basis voor de beleidskeuzes die zij gaan maken.

Doorkijk naar stap 4: het maken van beleids- en instrumentkeuzes

Wanneer de regionale visie is vastgesteld, volgt stap vier: gemeenten maken beleidskeuzes.

4. Individuele beleidskeuze in uitvoeringsplan
Elke gemeente maakt individueel de keuze voor de specifieke inzet van beleidsinstrumenten. Daarbij streeft elke gemeente naar:
 - harmonisatie van beleid;
 - heldere communicatie vooraf over de voor- en nadelen van individuele en gezamenlijke beleidsinzet. Zowel op het vlak van milieu als kostenefficiëntie;

- ontwikkeling van een regionale en individuele business case voor de verwachte kosten, afvalscheiding en het serviceniveau.

Beleidskeuzes zijn van belang voor de mate waarin de gemeenten uiteindelijk in de praktijk één gezamenlijk beleid kunnen voeren en RMN eenduidig opdrachtgeverschap krijgt. Hieronder een korte opsomming van keuzes, afwegingen en aanbevelingen (niet limitatief) die hierbij van belang zijn.

- Omgekeerd inzamelen: wel of geen verzamelcontainers voor restafval

Vier gemeenten hebben gekozen voor omgekeerd inzamelen met een minicontainer voor restafval gecombineerd met verzamelcontainers op afstand bij de laagbouw en voeren daarin gezamenlijk beleid. Voor een volledige harmonisatie zouden ook Nieuwegein en Bunnik daartoe moeten overgaan. Verzamelcontainers op afstand geven de beste resultaten voor vermindering van restafval. Bunnik kan de keuze nog maken om gelijk over te gaan op ondergrondse containers in plaats van de minicontainer voor restafval bij laagbouw.

- Wanneer is de vervolgstap naar een ander instrument?

Gemiddeld gezien is het effect van een instrument na ongeveer twee jaar. Daarna is de invoering van een nieuw instrument een goede optie, bijvoorbeeld om te kiezen voor DIFTAR. Voorwaarde hiervoor is wel dat alle inzamel Faciliteiten in orde zijn en dat alle inwoners de mogelijkheid hebben om grondstoffen (dicht) bij huis te scheiden, ook bij hoogbouw. Het verder op orde brengen van de voorzieningen is voor elke gemeente een aanrader.

- Volgorde DIFTAR en omgekeerd inzamelen

Landelijke resultaten wijzen uit dat DIFTAR het beste resultaat geeft vergeleken met omgekeerd inzamelen. DIFTAR geeft tot 80 kilo reductie van restafval, omgekeerd inzamelen tot 50 kilo. Uit ervaringen in andere gemeenten blijkt ook dat inwoners omgekeerd inzamelen makkelijker accepteren als de hoeveelheid restafval al sterk is verminderd door het invoeren van DIFTAR. Voor Bunnik is het daarom het overwegen waard om eerst DIFTAR in te voeren en daarna omgekeerd inzamelen. Aan de andere kant is DIFTAR niet een keuze die op korte termijn bijdraagt aan harmonisatie omdat de andere gemeenten al andere keuzes hebben gemaakt. Omdat DIFTAR voor de andere gemeenten wel een logische vervolgstap is, zou DIFTAR op het gezamenlijke afwegingspunt in 2022/2023 weer een optie kunnen zijn.

- Nascheiding en afvalscheiding

Met nascheiding kan alleen het PMD uit het restafval gehaald worden. De andere huishoudelijke stromen kunnen met minicontainers of verzamelcontainers worden ingezameld. Voor Nieuwegein liggen er kansen om haar faciliteiten voor de andere stromen verder op orde brengen. Bij laagbouw werkt een minicontainer aan huis goed. Maar bij hoogbouw zijn verzamelcontainers het meest passend. Met deze differentiatie kan Nieuwegein de basis leggen voor de stap naar DIFTAR.

- DIFTAR: op basis van volume/ frequentie of op gewicht?

Het meest gehanteerde DIFTAR-systeem is op basis van volume/frequentie. Het aantal keren dat er een hoeveelheid restafval wordt ingezameld, bepaalt de hoogte van de totale kosten. Bij de koplopers zijn de beste resultaten behaald bij DIFTAR op basis van volume/frequentie. In het kader van de harmonisatie zou DIFTAR op basis van volume/frequentie het meest van toepassing zijn. Nieuwegein moet dan een correctie op het variabele tarief toepassen voor de hoeveelheid PMD die in de restafvalcontainer wordt ingezameld.

- Flankerend beleid

Het is een uitgelezen kans om zowel bij de invoering van omgekeerd inzamelen als DIFTAR flankerend beleid regionaal af te stemmen en uit te voeren. Dit geldt niet alleen voor een gezamenlijke communicatiecampagne en inzet van recyclingcoaches, maar ook voor zorgroutes aan huis (incontinentie e.d.) en de inzameling van grof vuil aan huis en bij de milieustraten.

Gezamenlijk evalueren en innoveren (stappen 5 en 6)

Het ligt voor de hand om al bij stap vier keuzes te maken over gezamenlijk evalueren en innoveren. Uitkomsten van evaluaties en innovaties en ontwikkelingen kunnen tenslotte van invloed zijn op het maken van (nieuwe) beleidskeuzes.

5. Gezamenlijk evalueren

Op basis van een gezamenlijke evaluatie van doelen en ingezette middelen/instrumenten kan snel worden gezien waar samenwerking mogelijk is om doelen dichterbij te brengen. Soest en Baarn hebben reeds omgekeerd inzamelen ingevoerd met een 4^e minicontainer. De effecten die hiermee bereikt zijn kunnen van invloed zijn op de wijze waarop omgekeerd inzamelen in de andere gemeenten wordt ingevoerd.

6. Gezamenlijk innoveren

Waar het, op basis van bovenstaande uitgangspunten mogelijk is, gezamenlijk investeren in innovatie in inzameling. Zo wordt optimaal gebruik gemaakt van de schaalvoordelen van de samenwerking in RMN.

Bijlage 1: verwachte verschuiving in afval en grondstofstromen bronscheiding

Let op: onderstaande cijfers zijn algemene inschattingen die gebaseerd zijn op landelijke NVRD tabellen. Ze zijn bedoeld ter indicatie en de daadwerkelijke resultaten en kosten kunnen in de praktijk dan ook hiervan afwijken. Het zijn cijfers gebaseerd op theoretische modellen, waarbij prijsstijgingen van invloed kunnen zijn op de uiteindelijke kosten.

Afvalhoeveelheden Baarn		Verwachte verschuiving			
kg/inw/jaar	Huidig	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 1	Scenario 2
	type scenario: Omgekeerd	Bron	Diftar	Bron	Diftar
	inzamelen	scheiding		scheiding	
	bandbreedte: Laagbouw	Hoogbouw	Gemiddeld	Hoogbouw	Gemiddeld
rest	143	-22	-59	121	62
gft	116	11	11	127	138
papier	49	7	17	56	73
glas	28	0	2	28	30
p/m/d**	31	3	8	34	42
textiel/overig	11	0	0	11	11
Grof HA gescheiden	165	2	2	167	169
Grof HA niet gescheiden	25	-4	-4	21	17
Totaal	568	-3	-23	565	542
LAP doel: minder dan 100 kg	168			142	79
LAP doel: meer dan 75%	70%			75%	85%

Afvalhoeveelheden Bunnik		Verwachte verschuiving			
kg/inw/jaar	Huidig	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 1	Scenario 2
	type scenario:	Omgekeerd	Diftar	Omgekeerd	Diftar
	inzamelen			inzamelen	
	bandbreedte:	Volledig	Gemiddeld	Volledig	Gemiddeld
rest	169	-49	-92	120	28
gft	132	21	17	153	170
papier	60	21	24	81	105
glas	27	0	1	27	28
p/m/d**	18	10	17	28	45
textiel/overig	9	0	0	9	9
Grof HA gescheiden	160	2	9	162	171
Grof HA niet gescheiden	29	-6	-6	23	17
Totaal	604	-1	-30	603	573
LAP doel: minder dan 100 kg	198			143	45
LAP doel: meer dan 75%	67%			76%	92%

Afvalhoeveelheden IJsselstein		Verwachte verschuiving			
kg/inw/jaar	Huidig	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 1	Scenario 2
type scenario:		Omgekeerd	Diftar	Omgekeerd	Diftar
bandbreedte:		inzamelen		inzamelen	
		Volledig	Gemiddeld	Volledig	Gemiddeld
rest	207	-55	-104	152	48
gft	67	22	20	89	109
papier	49	21	31	70	101
glas	18	0	2	18	20
p/m/d**	15	11	17	26	43
textiel/overig	0	0	1	0	1
Grof HA gescheiden	141	2	3	143	146
Grof HA niet gescheiden	22	-3	-3	19	16
Totaal	519	-2	-33	517	484
LAP doel: minder dan 100 kg	229			171	64
LAP doel: meer dan 75%	56%			67%	87%

Afvalhoeveelheden Nieuwegein		Verwachte verschuiving			
kg/inw/jaar	Huidig	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 1	Scenario 2
type scenario:		Bron(GFT)	Diftar	Bron(GFT)	Diftar
bandbreedte:		scheiding		scheiding	
		Hoogbouw	Gemiddeld	Hoogbouw	Gemiddeld
rest	215	-13	-76	202	126
gft	67	14	20	81	101
papier	42	0	20	42	62
glas	19	0	2	19	21
p/m/d**	12	-1	0	11	11
textiel/overig	6	0	1	6	7
Grof HA gescheiden	81	0	4	81	85
Grof HA niet gescheiden	23	0	-4	23	19
Totaal	465	0	-33	465	432
LAP doel: minder dan 100 kg	238			225	145
LAP doel: meer dan 75%	49%			52%	66%

Afvalhoeveelheden Soest		Verwachte verschuiving			
kg/inw/jaar	Huidig	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 1	Scenario 2
type scenario:	Omgekeerd	Bron	Diftar	Bron	Diftar
bandbreedte:	inzamelen	scheiding		scheiding	
	Laagbouw	Hoogbouw	Gemiddeld	Hoogbouw	Gemiddeld
rest	151	-24	-63	127	64
gft	138	10	10	148	158
papier	57	6	16	63	79
glas	29	0	1	29	30
p/m/d**	34	2	8	36	44
textiel/overig	8	0	1	8	9
Grof HA gescheiden	132	2	3	134	137
Grof HA niet gescheiden	19	-3	-3	16	13
Totaal	568	-7	-27	561	534
LAP doel: minder dan 100 kg	170			143	77
LAP doel: meer dan 75%	70%			75%	86%

Afvalhoeveelheden Zeist		Verwachte verschuiving			
kg/inw/jaar	Huidig	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 1	Scenario 2
type scenario:		Omgekeerd	Diftar	Omgekeerd	Diftar
		inzamelen		inzamelen	
bandbreedte:		Volledig	Gemiddeld	Volledig	Gemiddeld
rest	194	-42	-89	152	63
gft	103	17	16	120	136
papier	49	10	20	59	79
glas	26	0	2	26	28
p/m/d**	15	11	17	26	43
textiel/overig	6	0	1	6	7
Grof HA gescheiden	105	3	4	108	112
Grof HA niet gescheiden	20	-3	-3	17	14
Totaal	518	-4	-32	514	482
LAP doel: minder dan 100 kg	214			169	77
LAP doel: meer dan 75%	59%			67%	84%

Bijlage 2: verwachte financiële gevolgen bronscheiding

Let op: onderstaande cijfers zijn algemene inschattingen die gebaseerd zijn op landelijke NVRD tabellen. Ze zijn bedoeld ter indicatie en de daadwerkelijke resultaten en kosten kunnen in de praktijk dan ook hiervan afwijken. Het zijn cijfers gebaseerd op theoretische modellen, waarbij prijsstijgingen van invloed kunnen zijn op de uiteindelijke kosten.

Financiële gevolgen Baarn

	scenario 1	scenario 2	scenario 2	scenario 2
type scenario: Bron		diftar	diftar	diftar
Scheiding				
bandbreedte: Hoogbouw	Alleen	3 gemeenten	RMN breed	
Investeringslasten	259.000	174.700	151.400	139.750
Logistieke gevolgen	357.500			
Verwerkingskosten	-105.350	-300.225	-300.225	-300.225
Totaal	511.150	-125.525	-148.825	-160.475
Per huishouden / per jaar	44	-11	-13	-14

Financiële gevolgen Bunnik

	scenario 1	scenario 2	scenario 2	scenario 2
type scenario: Omgekeerd		diftar	diftar	diftar
inzamelen				
bandbreedte: Volledig	Alleen	3 gemeenten	RMN breed	
Investeringslasten	138.000	101.500	88.000	81.200
Logistieke gevolgen	24.750			
Verwerkingskosten	-159.850	-297.050	-297.050	-297.050
Totaal	2.900	-195.550	-209.050	-215.850
Per huishouden / per jaar	0	-31	-33	-34

Financiële gevolgen IJsselstein

	scenario 1	scenario 2	scenario 2	scenario 2
type scenario: Omgekeerd		diftar	diftar	diftar
inzamelen				
bandbreedte: Volledig	Alleen	3 gemeenten	RMN breed	
Investeringslasten	333.500	228.850	198.350	183.100
Logistieke gevolgen	560.700			
Verwerkingskosten	-381.650	-731.375	-731.375	-731.375
Totaal	512.550	-502.525	-533.025	-548.275
Per huishouden / per jaar	36	-35	-37	-38

Financiële gevolgen Nieuwegein

	scenario 1	scenario 2	scenario 2	scenario 2
type scenario:	omgekeerd	diftar	diftar	diftar
bandbreedte:	inzamelen			
	gemiddeld	Alleen	3 gemeenten	RMN breed
Investeringslasten	95.650	457.000	396.075	365.600
Logistieke gevolgen	238.000			
Verwerkingskosten	-63.000	-766.200	-766.200	-766.200
Totaal	270.650	-309.200	-370.125	-400.600
Per huishouden / per jaar	9	-11	-13	-14

Financiële gevolgen Soest

	scenario 1	scenario 2	scenario 2	scenario 2
type scenario:	Bron	diftar	diftar	diftar
bandbreedte:	Scheiding			
	Hoogbouw	Alleen	3 gemeenten	RMN breed
Investeringslasten	271.350	323.400	283.750	261.900
Logistieke gevolgen	386.000			
Verwerkingskosten	-161.400	-582.000	-582.000	-582.000
Totaal	495.950	-258.600	-298.250	-320.100
Per huishouden / per jaar	24	-12	-14	-15

Financiële gevolgen Zeist

	scenario 1	scenario 2	scenario 2	scenario 2
type scenario:	Omgekeerd	diftar	diftar	diftar
bandbreedte:	inzamelen			
	Volledig	Alleen	3 gemeenten	RMN breed
Investeringslasten	594.000	458.100	397.000	366.475
Logistieke gevolgen	477.100			
Verwerkingskosten	-569.950	-1.197.400	-1.197.400	-1.197.400
Totaal	501.150	-739.300	-800.400	-830.925
Per huishouden / per jaar	17	-25	-27	-28

Bijlage 3: verwachte financiële gevolgen nascheiding

Let op: onderstaande cijfers zijn algemene inschattingen die gebaseerd zijn op landelijke NVRD tabellen. Ze zijn bedoeld ter indicatie en de daadwerkelijke resultaten en kosten kunnen in de praktijk dan ook hiervan afwijken. Het zijn cijfers gebaseerd op theoretische modellen, waarbij prijsstijgingen van invloed kunnen zijn op de uiteindelijke kosten.

Uitgangspunten berekening:

In onderstaande tabellen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Gemeenten Baarn, IJsselstein, Soest en Zeist, het terugdraaien van de reeds in de begrotingen opgenomen maatregelen omgekeerd inzamelen, gemeenten Bunnik en Nieuwegein het stopzetten van de aparte inzameling van PMD met zakken.
- Voor de verwerkingskosten is uitgegaan van het verschil tussen de voor de ingezamelde tonnen PMD ontvangen vergoeding van € 231,-- per ton, ten opzichte van de ter nascheiding aangeboden hoeveelheid restafval van € 8,90 per ton.
- Voor de verwerkingskosten is tevens rekening gehouden met de extra verwerkingskosten voor de verhoogde hoeveelheid restafval.
- Voor de logistiek is berekend de vrijval van de logistieke kosten voor de aparte inzameling van PMD, deze is gecorrigeerd met de extra inzet voor de inzameling van restafval.
- In RMN verband bedraagt het nadeel op verwerkingskosten € 1.751.000,-- als er gekozen wordt voor nascheiding, daar tegenover staat een besparing van € 1.036.000,-- op de logistiek.

Financiële gevolgen invoeren nascheiding voor de RMN gemeenten:

Gemeente	Financiële gevolgen per jaar		
	Verwerking	Logistiek	Saldo
Baarn	€ -291.000	€ 175.000	€ -116.000
Bunnik	€ -98.000	€ 96.000	€ -2.000
IJsselstein	€ -227.000	€ 164.000	€ -63.000
Nieuwegein	€ -173.000	€ 155.000	€ -18.000
Soest	€ -502.000	€ 114.000	€ -388.000
Zeist	€ -460.000	€ 332.000	€ -128.000

Gemeente	Financiële gevolgen per huishouden per jaar		
	Verwerking	Logistiek	Saldo
Baarn	€ -25	€ 15	€ -10
Bunnik	€ -15	€ 15	€ -
IJsselstein	€ -16	€ 11	€ -5
Nieuwegein	€ -6	€ 5	€ -1
Soest	€ -24	€ 5	€ -19
Zeist	€ -16	€ 11	€ -5

Er van uitgaande dat met de huidige technieken 11 kilo PMD wordt nagescheiden heeft nascheiding ook nog een nadelig effect op de milieuresultaten. In onderstaande tabel is te zien wat dit per gemeenten betekent, uitgaande van dezelfde basis;

- Gemeenten Baarn, IJsselstein, Soest en Zeist, het terugdraaien van de reeds in de begrotingen opgenomen maatregelen omgekeerd inzamelen;
- Gemeenten Bunnik en Nieuwegein het stopzetten van de aparte inzameling van PMD met zakken.

Milieuresultaten bij nascheiding

	PMD in kilo per inwoner		
	Na	Bron	Verschil
Baarn	11	35	-24
Bunnik	11	21	-10
IJsselstein	11	22	-11
Nieuwegein	11	12	-1
Soest	11	33	-22
Zeist	11	23	-12

Bijlage 4: toelichting 4 ontwikkelingen

Sinds een paar jaar wordt veel aandacht besteed aan het verminderen van restafval en het scheiden van grondstoffen bij inwoners. De Rijksoverheid heeft met het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) een belangrijke stap gezet naar de circulaire economie. Het programma bevat stevige ambities. Zo wordt van gemeenten gevraagd in 2020 nog slechts 100 kilo restafval per persoon per jaar te produceren en 75% afvalscheiding te realiseren. De doelstelling voor 2025 is om nog maar 30 kilo restafval per inwoner over te houden en 95% afvalscheiding te behalen. Het streven is in 2050 geen restafval meer te hebben.

De RMN-gemeenten (Baarn, Bunnik, IJsselstein, Nieuwegein, Soest en Zeist) streven naar 75% afvalscheiding. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de doelstellingen en resultaten per gemeente. Er is een onderscheid tussen gemeenten die 75% per 2020 willen behalen en gemeenten die dat in de komende jaren willen bereiken. Met het regionale afvalplan zijn diverse mogelijkheden geboden om afvalscheiding te bevorderen. De gemeenten verschillen in volgorde en snelheid bij de uitvoering van het regionale afvalplan. Hierdoor zijn verschillen ontstaan waardoor de inzameling en aansturing van RMN niet altijd even efficiënt is. Dat blijkt ook uit een van de conclusies uit het rekenkameronderzoek: RMN heeft hierdoor minder efficiënt, effectief en uniform kunnen opereren. Het verdient daarom aanbeveling het beleid zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen.

Rekenkameronderzoek

In september 2019 hebben de rekenkamercommissies van de gemeenten Soest, Nieuwegein, IJsselstein, Baarn en Bunnik gezamenlijk het rapport 'Functioneren en presteren van Reinigingsdienst Midden Nederland' aan de betreffende gemeenteraden aangeboden. De hoofdconclusie is dat RMN in principe goed presteert, maar dat met name de gemeenten naar het RMN een eenduidiger beleid kunnen voeren. Dit komt het rendement van RMN en dus de gemeenten ten goede.

In het Rekenkamerrapport zijn acht aanbevelingen geformuleerd. Een van de aanbevelingen uit het onderzoek heeft betrekking op de ontwikkeling van nieuw beleid voor grondstoffenmanagement (Aanbeveling 4: nieuw regionaal afvalplan met KPI's). Het gaat om een nieuw plan dat door alle gemeenten wordt overgenomen en waarin zoveel mogelijk harmonisatie wordt nagestreefd.

Niet alle gemeenten zijn echter toe aan een nieuw plan; sommigen zijn net begonnen met omgekeerd inzamelen en willen hiermee doorgaan voordat ze een nieuw afvalplan opstellen. Andere gemeenten hebben deze vorm van inzamelen al ingevoerd en willen wél volgende stappen zetten om de hoeveelheid restafval verder te verminderen. Een en ander maakt duidelijk dat er een gezamenlijke visie nodig is op basis waarvan RMN een meer eenduidige aansturing krijgt en daarmee efficiënter kan opereren.

Bijlage 5: mogelijkheden hergebruik en preventie

Preventie

Er zijn verschillende mogelijkheden om afval te voorkomen. Onderstaand drie voorbeelden op een rij:

- *Deeleconomie*. In een deeleconomie staat gebruik boven bezit. Bij vormen van delen zijn producten, niet in eigendom maar wel beschikbaar wanneer je ze nodig hebt. Denk aan auto delen, een gezamenlijk lidmaatschap van de bibliotheek of leasen van kleding en apparatuur.
- *Afvalvrij*. Consumenten kunnen bepaalde stromen huishoudelijk afval verminderen door voor afvalvrije varianten te kiezen. Een eigen tas meenemen naar de supermarkt bijvoorbeeld. Of kiezen voor minder verpakte producten.
- *Op maat kopen en gebruiken*. Dit betekent dat je producten koopt op basis van wat je nodig hebt. Reclames (2=1, hamsterweken, oplopende korting bij aanschaf van meerdere items) verleiden mensen vaak om meer te kopen dan eigenlijk nodig is. De vraag is met name afgestemd op een financiële prikkel (het lijkt goedkoper). Wanneer de vraag afneemt of verandert, wijzigt ook het aanbod. Uiteindelijk leidt dit tot minder en/of een bewustere consumptie.

Overige Bouwstenen

- Stimuleren van afvalvrije artikelen en producten. Dit door aandacht te besteden aan het delen, leasen, huren van vervoersmiddelen, kleding van winkels (met een abonnement), via bv een communicatiecampagne.
- Naast het stimuleren van afvalvrije varianten, kan de keuze voor afvalrijke varianten gedemotiveerd worden. Afvalvrije (zonder verpakking)/-vrije producten meer in het zicht zetten, vintage kleding stimuleren (pop-up store) en tweedehands elektronica/ vervoersmiddelen promoten. Dit in samenwerking met winkeliers en MKB.
- Door middel van een communicatiecampagne en/of een campagne tegen voedselverspilling worden inwoners bewust van het eigen consumentengedrag. Bekende voorbeelden hiervan zijn 100-100-100, de foodbattle en 'Samen tegen voedselverspilling'.
- Invoering ja/ja sticker voor huishoudens.
- Gemeentelijk inkoopbeleid toetsen op duurzaamheid en waar nodig aanpassen. Bv. inkoop van minicontainers van gerecycled plastic.

Deze middelen worden overal in Nederland ingezet. De regio kan echter meer gestimuleerd worden om afval te voorkomen. Bijvoorbeeld door samen te werken met winkeliers, aan te sluiten bij (landelijke) initiatieven en hierover te communiceren. Zo creëer je meer bewustwording en kennis bij inwoners. De inzet van gemeenten op het gebied van preventie is niet vastgelegd in de zorgplicht³ en/of wet- en regelgeving. Maar de regio ziet wel dat de totale hoeveelheid afval afneemt als je inwoners stimuleert om afval te voorkomen. Vanuit dit (maatschappelijke) belang kunnen gemeenten invloed uitoefenen op het gedrag van inwoners en het voor hen makkelijker te maken om minder afval te produceren. Een formele rol in deze heeft de gemeente echter niet.

Hergebruik

Er zijn verschillende voorbeelden van hergebruik:

- Hervullen: een lege verpakking weer vullen met het oorspronkelijke product. Voorbeelden zijn tonerhergebruik en de statiegeldfles.
- Hergebruik van het gehele voorwerp: bijvoorbeeld door tweedehands verkoop in een kringloopwinkel of door het weg te geven in een weggeefwinkel.
- Reconditionering: het oorspronkelijke product wordt schoongemaakt en gerepareerd waarna het weer bruikbaar is.
- Retrofit: het oorspronkelijke product krijgt een update waardoor het weer bruikbaar is.
- Hergebruik van een onderdeel van een voorwerp voor een vergelijkbare toepassing in een ander apparaat of constructie.

³ Elke gemeente is verplicht om huishoudelijke afvalstoffen gescheiden in te zamelen en daartoe gelegenheid te bieden aan inwoners, zie Wet Milieubeheer.

- Hergebruik van een onderdeel van een voorwerp voor een heel ander doel zonder dat het materiaal hoeft te worden omgesmolten.
- Herbestemming, een nieuwe functie voor een bestaand gebouw.

Aanvullende Bouwstenen

- Positioneren van een afgiftepunt Kringloop voor herbruikbare goederen op afvalbrengstations
- Bij de inzameling van grof vuil aan huis, eerst de kringloopwinkel laten inzamelen en daarna het 'echte' grof vuil door RMN.
- Het aantrekken en faciliteren van een repaircafé en kringloopwinkels/ platforms.
- Stimuleren van refurbished producten in plaats van nieuwe.
- Communicatiecampagne voor bewustwording en stimulans tweedehands producten (vintage bv).
- Via gremia (VNG, Rijkswaterstaat, Ministerie) invloed uitoefenen op ontwikkeling naar duurzaamheid.
- Stimuleren van samenwerking tussen winkeliers, bedrijven en regionale initiatieven.
- Aanpassen van eigen inkoopbeleid gemeente: Bij inkoop bv bij bouwprojecten en aanbestedingen eisen opnemen over hergebruikte en het oogsten van materialen (materialenpaspoort) en duurzaamheid.

Het kiezen voor de herbruikbare variant leidt tot het minste afval en is meestal de duurzaamste optie (naast afzien van de aanschaf, zie volgende paragraaf). Hergebruik levert ook een zekere milieudruk op, bijvoorbeeld doordat de herbruikbare variant regelmatig moet worden (af)gewassen. Meestal vraagt de keuze voor de herbruikbare variant een eenmalige uitgave voor de aanschaf ervan. Maar op termijn is dit goedkoper. Het hergebruiken van producten en het stimuleren van kringloop is sinds de jaren '80 in ontwikkeling. Sinds mensen tegenwoordig meer gemotiveerd zijn om verspilling tegen te gaan, hebben kringloopwinkels en -producten een hipper imago. Ook hier heeft de gemeente geen formele rol, maar hergebruik ligt wel in het verlengde van de zorgplicht.